

Obnova spomen kompleksa postavljenog
povodom prvog masakra u NDH

Priprema za povratak 'Gudovčana'

Za spomenik treba prikupiti 350.000 kuna. Bit će osnovan inicijativni odbor koji bi, među ostalim članovima, činili i poštovatelji rada Vojina Bakića

Aktivisti uređuju spomen područje

U GUDOVVCU kod Bjelovara, na mjestu gdje ustaše 28. travnja 1941. godine strijeljali 196 mještana Gudovca, Velikog i Malog Korenova, Progemelja, Tuke, Breze, Stančića, Klokočevca i Bioča, konačno je počela dugo očekivana obnova spomen obilježja devastiranog 1991. godine.

Kosturnica je podignuta 1955. godine, a potom je bio postavljen i spomenik 'Gudovčan – pred strijeljanje', autora VOJINA BAKIĆA. Kosturnica je 1991. godine minirana, ploče s imenima žrtava porazbijane, kosti razbacane uokolo, a brončani spomenik rastaljen. Potomci žrtava, mještani, antifašističke udruge, SPK i SNV već godinama upozoravaju na nužnost obnove porušenog zdanja. Ne samo zbog mjesta na kojemu će se odavati počast ubijenima, paliti svijeće, polagati vijenci i upozoravati na bezumlje, već i zbog činjenice da je upravo u Gudovcu počinjen prvi veliki masakr nad neudžnim ljudima u tek proglašenoj NDH.

S početkom Drugog svjetskog rata, pod vodstvom EUGENA DIDE KVATERNIKA i uz pomoć pripadnika Seljačke zaštite, na čijem je čelu bio predratni HSS-ovac MARTIN CIKOŠA, u sumrak 27. travnja uhapšeni su neudžni ljudi i odvedeni do sajmišta na rubu Gudovca, gdje su tijekom noći strijeljani. Iste večeri seljani su natjerani da iskopaju jamu veličine 42 puta dva metra u koju su svoje mrtve susjede morali za-

kopati. U općinskim knjigama kao razlozi smrti navedeni su: 'ubijen', 'nasilno ubijen' i ponegdje, 'strijeljan kao četnik'. Gudovac je tada imao 330 kuća. Dvije trećine Hrvata i jedna trećina Srba živjelo je u slozi sve do okupacije i dolaska ustaša na vlast.

Svake godine uoči komemorativnog skupa, aktivisti vsnm-a Bjelovara i dio mještana Gudovca kose travu i uređuju prilaze ostacima kosturnice. Ovog proljeća sastajali su se svake subote jer je trebalo učiniti puno više od košnje – hortikulturalno urediti cijeli kompleks i pripremiti postolja za povratak ploča s imenima žrtava čime je i službeno počela obnova spomen područja.

— Prošle godine smo dobrovoljnim radom uredili jedan dio, a sad idemo u prvu, veću fazu. Vrijednost ukupnih radova procijenjena je 220 tisuća kuna, a vrijednost spomen-ploča s imenima stradalih je 30 tisuća kuna. Zadnjih nekoliko godina, obilježavanju godišnjice stradanja se dao malo veći značaj pa se u obnovu spomen područja uključila i lokalna zajednica. Imamo snažnu podršku gradonačelnika ANTUNA KORUŠECA i župana DAMIRA

Komemoracije se održavaju pokraj devastiranih obilježja

BAJSA – govori predsjednik vsnm-a Grada Bjelovara Gojko Čuruvija.

Druga faza predviđa detaljno uređenje cijelog područja koje bi se uredilo kao park i služilo kao mjesto za izlet i odmor građana. Za instaliranje rasvjete je potrebno još 192.000 kuna, a nakon toga uslijedila bi postavka središnjeg spomenika, najvrednijeg dijela kompleksa. Kao i bjelovarski 'Poziv na ustanak', gudovački spomenik 'Gudovčan – pred strijeljanje' izradit će stručnjaci Hrvatskog restauratorskog zavoda.

— Za spomenik moramo prikupiti 350.000 kuna. U akciju krećemo odmah poslije ovogodišnje komemoracije, osnivanjem inicijativnog odbora kojeg bi, pored ostalih činili i štovatelji kiparskog rada velikog umjetnika. U financiranje bi se uključili Grad Bjelovar, Bjelovarsko-bilogorska županija, Savez antifašističkih boraca i antifašista i Ministarstvo kulture, a imamo obećanja da će, ukoliko to bude bilo potrebno uključiti i Republika Srbija – kaže Čuruvija.

Gradonačelnik Bjelovara Antun Korušec smatra da je obnova spomenika u Gudovcu civilizacijsko pitanje jer je podignut u znak sjećanja na ljude koji su ubijeni samo zato što su bili pripadnici druge vjere i drugog naroda.

— Taj monstruoan zločin izveden je planski, izveli su ga domaći ljudi. Nema ništa u povijesti civilizacije što je ružnije, teže i sramnije od ubijanja samo zato što netko nosi drugo ime i prezime, samo zato što pripada drugoj vjeroispovijesti i drugoj naciji. Zato uz jasnu osudu ustaštva i fašizma, kao ideologije, mi na to uvijek moramo i podsjećati i upravo na tom mjestu govoriti što se događalo da se zlo više nikada ne ponovi. Zaborav i negiranje najveća su opasnost za demokraciju, slobodu i ljudskost. Spomenik i komemoracije uz njih nam trebaju služiti radi podsjećanja i edukacije mladih ljudi – kaže Korušec.

Podsjetimo, uz pomoć Ministarstva kulture u Bjelovar je 2010. godine vraćen spomenik 'Poziv na ustanak' koji je stradao u Domovinskom ratu, također rad Vojina Bakića. Time se Bjelovar odužio svom slavnom sugrađaninu čija su četiri brata pogubili ustaše. Ponovnim postavljanjem tog spomenika, istaknuli su govornici, poslana je jasna poruka na nepristajanje gubitka nacionalnih vrijednosti i spremnost da se te vrijednosti vrate u okrilje povijesnog i umjetničkog nasljeđa. Upravo zbog toga mnogi očekuju da se što prije vrati i spomenik u Gudovcu.

— To je spomenik jednog velikog Bjelovarca, možda i najvećeg kojeg je Bjelovar imao u 20. stoljeću, jednog od najvećih hrvatskih kipara. Velikoga koliki je bio i Meštrović na svoj način. Zbog ruku koje su liječile i vlastite rane, rane Bakićeve obitelji, njegovog zavičaja i njegove zemlje Hrvatske, dužni smo taj spomenik što prije vratiti. Trebamo ga vratiti i zbog ljudi u čiji je spomen podignut, zbog vjere koju su ti ljudi dijelili i zbog Vojina Bakića koji je bio najveći poštovalac i simbol te vjere. Na žalost, doživio je da četiri njegova najbolja spomenika padnu od istog režima kao i četvorica njegove braće, rekao je na prošlogodišnjoj komemoraciji žrtvama predsjednik SNV-a MILORAD PUPOVAC.

U SNV-u Grada Bjelovara ne mogu predvidjeti kada će spomenik biti vraćen jer su svjesni teške ekonomske situacije, ali su zadovoljni podrškom lokalne zajednice i pomoći u ostvarivanju ideje o očuvanju mjesta gdje bi se nove generacije klanjale nevino oduzetim ljudskim životima i osuđivale mržnju prema onima koji su drugačiji.

■ Goran Gazdek